Lakivaliokunta

Keskusrikospoliisin lausunto lakivaliokunnalle; U 78/2021 vp

Keskusrikospoliisi pitää ehdotettuja muutoksia hyvänä suuntana selkiyttää ja vahvistaa oikeusperustaa velvollisuudesta toimittaa tietoja terrorismirikoksissa Eurojustille. Ehdotuksen tavoitteena on poistaa oikeudellinen epävarmuus Eurojustin terrorismirekisteriltä ja saattaa sääntely tietosuojadirektiivin mukaiseksi. Tavoitteet ovat Keskusrikospoliisin näkökulmasta kannatettavia.

Valtioneuvoston kannassa on pääosin ja hyvin huomioitu ne seikat, joihin myös Keskusrikospoliisin näkökulmasta on jatko neuvotteluissa kiinnitettävä erityistä huomiosta. Keskusrikospoliisi tuo tässä lausunnossa erityisesti esille niitä seikkoja, joilla on vaikutusta sen operatiiviseen toimintaan terrorismirikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä. Keskusrikospoliisi on vastuuviranomainen terrorismirikosten tutkinnassa Suomessa.

Yhteyshenkilön nimeäminen. Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että jatko neuvotteluissa tietojen toimittamisen kansallisten järjestelyiden osalta jätetään riittävä liikkumavara, joka huomioi kansallisen tutkinnanjohtajajärjestelyt ja syyttäjäyhteistyön. Poliisihallitus on lausunnossaan todennut, että olisi syytä varata mahdollisuus nimetä poliisin edustaja Eurojustin kansalliseksi yhteyshenkilöksi terrorismia koskevissa asioissa. Keskusrikospoliisi yhtyy tähän näkemykseen. Ehdotuksen mukaan (20 artikla 2 a kohta) tämä viranomainen voi olla myös muu kuin oikeusviranomainen. Tämä on myös asetuksen 2018/1727/EU 7 artiklan 4. kohdan mukainen ratkaisu, sillä kyseinen kohta nimenomaisiesti mahdollistaa kansallisen lainsäädännön erityispiirteiden huomioimisen.

Tietojen toimittamisvelvollisuuden alkamishetki. Erityisen tärkeää olisi määritellä mahdollisimman yksiselitteisesti tietojen toimittamisvelvollisuuden alkamishetki myös huomioiden, että terrorismirikoksissa syyttäjäyhteistyö voi alkaa jo hyvin varhaisessa vaiheessa rikoksen estämistä ja paljastamista ilman, että ollaan vielä varsinaisessa oikeudellisen yhteistyön vaiheessa. Tavanomaisesti rikostutkinnan aloittamista edeltää esiselvitysvaihe, jossa selvitetään, onko syytä epäillä rikosta. Ehdotus näyttäisi korostavan (artikla 21 a 1 kohta) varsinaista esitutkintavaihetta eli rikostutkinnan

käynnissä olemista. Esiselvitysvaihe sekä rikosten paljastamiseen ja estämiseen liittyvä vaihe on syytä selkeästi rajata tietojen toimittamisvelvoitteen ulkopuolelle. Tässä yhteydessä on syytä huomioida myös se, että syyttäjillä ei ole poliisia vastaavaa vaitiolo-oikeutta. Terrorismirikosten varsinaiset esitutkinnan aloittamispäätökset ovat vahvasti Suomessa poliisin tutkinnanjohtajan ja syyttäjän yhteistyötä, osin jopa edellyttäen syyttäjän päätöstä, mutta yhteistyötä saatetaan tehdä jo hyvissä ajoin ennen varsinaista esitutkinnan aloittamispäätöstä. Tietojen toimittamisessa Eurojustin terrorismirekisteriin on huomioitava rekisterin alkuperäinen tavoite antaa tietoa Eurojustille terrorismirikoksia koskevista syytetoimista ja tuomioista.

Tietojen toimittaminen Europolille. Edelleen tärkeää on huomioida osittainen tietojen toimittamisen päällekkäisyys, sillä vastaavia tietoja toimitetaan Keskusrikospoliisin toimesta Europolille ja tämä voi tyypillisesti tapahtua jo rikoksen estämisen ja paljastamisen vaiheessa ennen oikeudellisen yhteistyön käynnistymistä. Tällöin kyseessä on rikoksen paljastamiseen liittyvä operatiivinen tiedonhankintavaihe, joka on poliisiyhteistyötä.

Jatko neuvotteluissa olisi syytä pohtia tarkemmin asetettua kolmen kuukauden ehdotonta velvoitetta (artikla 21 a 4 kohta 2.kappale) saattaa tiedot ajan tasalle.

Tietojen toimittamisen harkinnanvaraisuus. Huomioiden terrorismirikosten erityisen luonteen, Keskusrikospoliisi pitää erityisen tärkeänä ehdotuksessa annettua mahdollisuutta (artikla 21 a 5. kohta) arvioida tietojen toimittamista rikostutkinnan turvaamisen ja kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Tapauksissa saatetaan tehdä tutkinnallista yhteistyötä useiden eri maiden kanssa, joista osa EU-alueen ulkopuolisia maita, ja maat saattavat asettaa rajoituksia tietojen luovuttamiselle ja käsittelylle. Yhteistyötä saatetaan tyypillisesti tehdä myös kansallisen turvallisuusviranomaisen kanssa, joka saattaa osaltaan asettaa rajoituksia tietojen käsittelylle. Ilmoittamisvelvollisuuden osalta on jätettävä siten riittävä harkinnanvara huomioiden tällaiset tilanteet.

Tietojen edelleen luovuttaminen. Tietojen edelleen luovuttamisen osalta Keskusrikospoliisi toivoo, että ehdotukseen sisällytetään nimenomainen mahdollisuus tietojen luovuttajalle (Keskusrikospoliisi) asettaa rajoituksia tietojen edelleen luovuttamiselle. Tähän seikkaan on kiinnitettävä jatko neuvotteluissa erityistä huolellisuutta. Ehdotuksen mukaan näyttäisi (artikla 54 a 3. kohta 2. kappale), että tietoja voidaan luovuttaa esimerkiksi Euojustiin sijoitettujen kolmansien maiden syyttäjille.

Tietojen luovuttamisen teknisestä tavasta sekä ehdotuksen resurssi- ja taloudellisten vaikutusten osalta Keskusrikospoliisi yhtyy Poliisihallituksen näkemykseen.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos Robin Lardot

Rikostarkastaja Anu Jaakkola

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 07.02.2022 klo 12:27. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.